

HORIZONT 2020/22

Migrációkutató Intézet

Vargha Márk: [Tojástánc – A konzervatív görög kormány migrációs politikája](#)

Vargha Márk: Tojástánc – A konzervatív görög kormány migrációs politikája

1. BEVEZETÉS

2020-ban nemcsak a koronavírus világjárvány rengette meg a világot és a migrációs nyomástól sújtott mediterrán országokat, hanem utóbbiakban több, korábban nem tapasztalt, a bevándorlás jelenségével kapcsolatos fejlemény is történt.

Olaszországban a tunéziaiak – köztük a nizzai terrormerénylet radikális iszlamista elkövetője – rég nem látott számban való érkezésén túl két jogi eljárás is zajlik (a Szicília kontra kormány közigazgatási per és Salvini büntetőpere).

Görögországban a konzervatív kormány mozgásterét egyik oldalról – választási ígéretei nyomán is – a görög polgárok, másik oldalról az Európai Unió elvárásai jelölik ki. Kifejezetten bonyolult „tojástáncot” kénytelen járni a kabinet, hogy mindkét irányba meg tudjon felelni saját mozgásterének elvesztése nélkül. Kulcsfontosságú tényező továbbá a Törökországgal fennálló feszült viszony és az abból eredő hátrányos lépések lehetősége, valamint a nemkormányzati szervezetek (NGO-k) kritikus szerepe. A határvédelemmel vagy a táborok fenntartásával kapcsolatos lépések is mindezen faktorok fényében értékelendők. Erre a fél évtizede fennálló nehéz alaphelyzetre rakódtak rá idén a pandémia és a leszboszi tűzvész jelentette kihívások. Úgy tűnik, a Micotákisz-kormánynak mindkettőre sikerült megfelelő válaszokat adnia.

A tanulmány bemutatja az elmúlt másfél év migrációs vonatkozású jogalkotói lépéseit, valamint értelmezi az érkezések számadatait. A táborokkal kapcsolatos vitákon túl kitér a moriai tűzvést követően rekordgyorsasággal felépült új leszboszi *hotspotra*, valamint két folyamatban lévő, szimbolikus jelentőségű intézkedésről, melyről idén született döntés. Az elemzés a közeljövőbe történő kitekintéssel zárul.

ABSZTRAKT

A Migrációkutató Intézet legújabb elemzésében röviden áttekintí azokat a lépéseket, melyek a 2019 júliusában bekövetkezett athéni kormányváltás nyomán a görög migrációs politikában történtek. A lépések azt jelzik, hogy Kiríakosz Micotákisz kormánynak „tojástáncot” kell járnia, mikor a bevándorlás kérdéseiben döntéseket hoz. Nemcsak választói, hanem a határvédelem kérdésében a korábbiaknál némileg határozottabban mellé álló Európai Unió elvárásainak is meg kell felelnie, miközben Törökország ellenséges hozzáállására és az NGO-k éles kritikáira is biztosan számíthat. A tanulmány bemutatja azt is, hogy a görög kormány milyen válaszokat adott az idei év két fő, migrációval összefüggő kihívására, a pandémiára és a leszboszi tábor leégésére.

2. KORMÁNYVÁLTÁS – ÚJ IRÁNY A MIGRÁCIÓS POLITIKÁBAN?

A 2019 júliusában az Alexisz Ciprásztól a kormányrudat átvevő Kiriákosz Micotákisz választási ígéretei között előkelő helyen szerepelt a válság frontvonalában immár ötödik éve harcoló szigetek terheinek érezhető enyhítése. Az állampolgárok felől tapasztalt nyomást Hernández¹ ki egészíti a migránsok feltartóztatását illető Európai Unió elvárásokkal, valamint a Törökországgal régóta fennálló és időnként kiéleződő konfliktussal. A magunk részéről nem tartjuk elhanyagolhatónak a nemzetközi civil szervezetek szerepét sem, ezért úgy látjuk, hogy három helyett négy területen kell helyt állnia a görög kormánynak migrációs politikájának alakításakor.

2.1 A HELYZET A PANDÉMIA ELŐTT: „MIGRÁCIÓS FÁRADTSÁG” A SZIGETEKEN ÉS TÖRÖK AKCIÓK

A migrációs válság a három mediterrán útvonal közül a keletin 2015-ben okozott robbanást, zömében közel-keleti menekültek és gazdasági bevándorlók érkeztek rövid idő alatt óriási tömegben mind szárazföldön, mind tengeren Görögországba. 2016-tól kezdve az látható, hogy a legnagyobb nyomás váltakozva tevődik át a nyugatiról a közép-mediterrán útvonalra.² Ez azonban nem jelenti azt, hogy a keletin megszűnt volna, hiszen tavaly is 74 613-an érkeztek Görögországba. Természetes, hogy a legnagyobb probléma azon az öt szigeten áll fenn, melyen befogadó- és azonosítási központok, angol mozaikszóval RIC-ek, a köznyelvben elterjedtebb szóval *hotspotok* működnek. Ezen szigetek polgárai körében a kezdeti befogadó és segítőkészséget az évek során felváltotta a kiábrándultság és fásultság. Ezt a változást Hernández, véleményünk szerint találóan, „migrációs fáradtsággént” aposztrofálja.

Az Új Demokrácia győzelme után a radikális baloldali migrációs politikát pragmatikusabb, majd idén a szigetekre élő választók legfőbb elvárását, a táborok felszámolását ugyan nem teljesítő, de azokra odafigyelő és azokhoz igazodni igyekvő politika váltotta fel. Az érintett polgárok – a választási eredményből kiolvashatóan³ – a szavazáson megelőlegezték a bizalmat Micotákisz csapatának. Az Új Demokrácia a leszboszi körzetben 8,6%-kal, a híosziban 6,76%-kal, a számosziban 9,28 százalékponttal, a Kóoszt és Léoszt magában foglaló dodekanészosziban 8,69 százalékponttal kapott többet, mint 2015 szeptemberében. Az is tény ugyanakkor, hogy a párt ezeken a területeken kevésbé erősödött, mint országosan (+12,04 százalékpont). Az eredmények kiértékelésekor figyelmeztetés lehetett az Új Demokrácia számára, hogy az addig a bevándorlókval szemben durva retorikát alkalmazó szélsőjobboldali Arany Hajnal, mely országosan nagyot, 4,06 százalékpontot zuhanva nem került be újra az athéni

¹ HERNÁNDEZ 2020.

² TÓTH – VARGHA 2020.

³ VÁLASZTÁS 2015 és VÁLASZTÁS 2019.

törvényhozásba, a négy szigeti körzetben nem gyengült akkorát, mint országosan. A lesboszi körzetben 1,18 százalékponttal, a híosziban 1,71 százalékponttal, a számosziban 1,99 százalékponttal, a dodekanészosziban 1,84 százalékponttal kapott kevesebbet, mint 2015-ben.⁴

2019-ben a szigorúbb migrációs politika még nem járt együtt az érkezők radikális számának csökkenésével, ugyanakkor egyértelmű üzenetértékű lépések történtek:⁵

1. *A válságról az új kormány máshogy kommunikál, mint az előző.* Ennek legszembetűnőbb példája volt a miniszterelnök és Janusz Varufákisz szópárbaja a parlamentben 2019 októberében. A Ciprasz-kormány világszerte ismertséget szerzett hajdani pénzügyminisztere a parlamentbe frissen bekerült radikális baloldali pártja⁶ színeiben a Lesbosz szigetén lévő moriai *hotspot* sorsáról kérdezte a kormányfőt, és a New York-i Szabadság-szobor talapzatán olvasható, 1883-ban írt verset ajánlotta figyelmébe, melynek szövege lírai hangon a világ szegényeinek befogadását szorgalmazza. Micotákisz visszautasította, hogy egy lapon említsék a bevándorlók által felépített Amerikai Egyesült Államokkal a nemzetállam Görögországot, valamint a menekültekkel a gazdasági bevándorlókat.⁷

2. *Eltörölték a menedékkérők állandó társadalombiztosítási jogviszonyát.* A kormány megalakulása után három nappal arra hivatkozva, hogy ellentmondásos olyanoknak állandó társadalombiztosítást nyújtani, akiknek a menedékkérelmét elutasíthatják, csupán regisztrációt írtak elő.⁸

3. *Új menekültügyi törvényt alkottak.* Kiterjesztették a gyorsított, legfeljebb 20 napig tartó eljárás lehetőségét és szűkítették a sérülékeny csoportba tartozás okainak körét, például törölték a poszttraumás stresszt az okok listájáról.

Ígéret volt a Menekültügyi Szolgálat létszámának és a repatriált személyek számának növelésére, ezek azonban a 2020. februári állapot szerint nem tekinthetők teljesültnek. Szintén elenyésző, 225 főnyi a Törökország–EU megállapodás alapján visszaküldött személyek száma tavaly július és idén március között. Az idei évre vonatkozó adatok leghamarabb a jövő év februárjában lesznek elérhetőek, melyekből kiderül, sikerült-e bármelyik téren szignifikánsan előrelépni.

Ami a szigetek tehermentesítését illeti, szintén leszögezhető, hogy az üzenetértéken túl nem voltak láthatók kézzelfogható eredmények. A félszigetre átszállítottak számát a koronavírus-járvány idén tavaszi kitöréséig rendre felülmúlta a Törökország felől érkezőké. 2019 júliusa és 2020 márciusa között közel 30 ezer távozóra mintegy 55 ezer érkező jutott, a *hotspot*okban pedig a korábbinál is elviselhetetlenebb zsúfoltság alakult ki: a 6 ezer férőhelyen lakók száma 17 ezerről közel 40 ezerre nőtt. Mivel Görögország nem része a máltai megállapodásnak, az

⁴ Összesen hat párt jutott a parlamentbe 2019-ben. Az Arany Hajnal 2,93%-os eredményével hetedik lett.

⁵ A felsorolás alapja: HERNÁNDEZ 2020.

⁶ A Mera25 hatodik lett a pártok sorában.

⁷ NAFTEMPORIKI 2019.

⁸ Az új rendszer kiépítése azonban hét hónapig tartott, ezalatt pedig sok menedékkérő egyáltalán nem volt biztosított.

Európai Unió egyes tagállamai felnőttek átvételére vonatkozó vállalásokat – kivétel ez alól az a német szándék, hogy gyógykezelésre szorulókat fogadjanak⁹ – nem tettek, csupán kísérő nélküli kiskorúak relokációjára született ígéret, 2 000-es létszámban. Idén őszig csupán körülbelül 200 kiskorú lett új otthonra más tagállamokban.

Az átszállításon túl a kormány tervei között szerepelt az is, hogy a mostani, nyílt *hotspotok* helyett a lakott területektől távolabb eső új, zárt *hotspotokat* építenek a szigeteken, ez azonban nagy felháborodást keltett a szigetlakók körében. Először csak a polgármesterek tiltakoztak levélben,¹⁰ majd közigazgatási jogi¹¹ eszközökkel. Az eljárók sikertelen ellenállását tüntetések követték.¹² Utóbbiakban ötször több rendőr sérült meg, mint tiltakozó.¹³ (Ráadásul a lesboszi migránsok is tartottak egy tüntetést: a sziget központjába, Mitilínibe vonultak a moriai táborból, jobb körülményeket és gyorsabb menekültügyi eljárást követelve.¹⁴) Az ellenállást látva a kormány visszakozott tervétől, de vannak olyan értesülések, miszerint nem végleges. A kabinet a mitilíni polgármesterrel idén szeptemberben egyeztetett is az új táborról.¹⁵

Az új kormányt azonban nemcsak a szigeteken uralkodó állapotok, hanem Törökország ellenséges fellépése is kihívás elé állította. 2020. február 27-én este egy 300 fős migráncsoport indult meg a török-görög határ felé, ez pedig később tovább duzzadt. Erdoğan elnök február 29-én arról beszélt, hogy 18 ezer ember van a határnál és azt hangsúlyozta, hogy hiába figyelmeztették az Európai Uniót korábban, nem tudják tovább feltartóztatni a migránsokat, senki sem hitt nekik. Március elsején a két ország helyzetértékelése közötti különbség nagyon eltért: míg a törökök szerint több 80 ezren jutottak át sikeresen a határon, a görögök szerint kevesebb mint 10 ezren kíséreltek meg átjutni, de sikerült megakadályozni őket. Mindenesetre a határátelők helyen több száz migráns zsúfolódott össze, a képek bejárták a világsajtót. Az Európai Unió vezetői személyesen biztosították szolidaritásukról Micotákiszt és álltak ki a határvédelem fontossága mellett. (Majd továbbutazva Bulgáriába hasonló gesztust gyakoroltak Bojko Boriszov miniszterelnök irányába.)¹⁶ A határt könnygázzal, vízágyúval – és egyes, a görög fél által határozottan cáfolt értesülések szerint – éleslőszerrel is védték. Március 1-jén több mint 700-an érték el a szigetek partjait, egy pillanatra tehát úgy tűnt, hogy Törökország a tengeren átjutni szándékozókát sem akarja többé feltartóztatni, azonban a márciusi adatok nem lettek kiugróan magasak az előző haviakhoz képest.¹⁷

⁹ EKATHIMERINI 2020e.

¹⁰ EKATHIMERINI 2019.

¹¹ GEORGIPOLOU 2020.

¹² EKATHIMERINI 2020a.

¹³ EKATHIMERINI 2020b.

¹⁴ HERNÁNDEZ 2020.

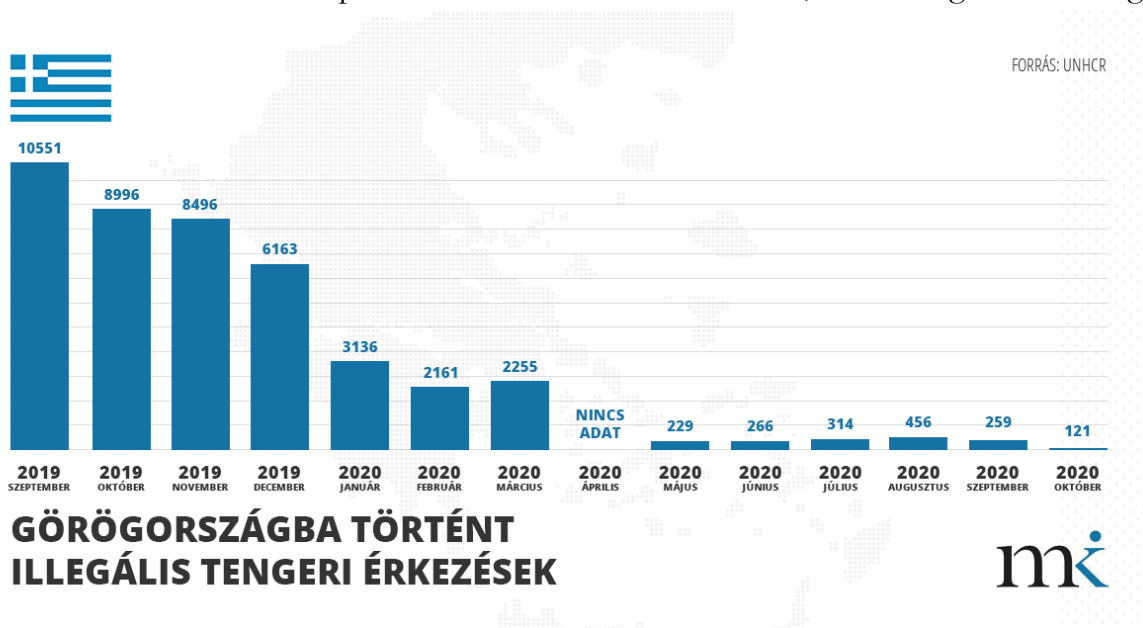
¹⁵ EKATHIMERINI 2020f.

¹⁶ STAMOULI – HERSZENHORN 2020.

¹⁷ PÉNZVÁLTÓ 2020a.

2.2 A PANDÉMIA MIATT MEGVÁLTOZOTT HELYZET

Az első COVID-19 fertőzöttet február 26-án azonosították Görögországban, ezután – több más államhoz hasonlóan – a kormány fokozatosan egyre szigorúbb közegészség-védelmi intézkedéseket hozott. A hivatalos ENSZ-adatok szerint (1. ábra) – feltehetőleg nemcsak a pandémia hatására, de a kudarcba fulladt határnyitás utáni török óvatosság miatt is – töredékére zuhant mind a tengeren, mind a szárazföldön érkezők száma, bár utóbbi a járvány első hullámának lecsengésével ismét nő. Március 17-én egészen szeptember végéig a kormány karantént rendelt el a *hotspotok*ban és leállította az új menedékkérelmek befogadását.¹⁸ A menekültügyi szolgálat a már benyújtott kérelmek elbírálására tudott koncentrálni, s így az ügyintézés hatékonyabbá vált: márciusban és áprilisban több döntést tudtak hozni, mint a megelőző év átlaga.¹⁹

1. ábra Tengeri illegális érkezők száma Görögországban, 2019. szeptember és 2020. október között

Forrás: UNHCR 2020e.

A tengeri érkezési számok drasztikus esésében azonban értesülések szerint aligha csak a vírusnak van szerepe. Több sajtótermék és nemkormányzati szervezet, sőt a német védelminiszter-helyettes is felhívta a közvélemény figyelmét arra, hogy a görög hatóságok a tengeren az azonnali visszatoloncolás (angolul *pushback*) jogszerűtlen, egyebek mellett a *non-refoulement* elvébe ütköző gyakorlatát folytatják, azaz a migránsok csónakjait visszatolják török vizekre.²⁰ NGO-k emiatt is panaszt tettek az Európai Bizottságnál, miközben a görög illetékesek tagadták és tagadják a vádakot. A panasz tartalmát a 4. részben részletesen ismertetjük.

¹⁸ HERNÁNDEZ 2020.

¹⁹ CONSTANTINE 2020.

²⁰ HERNÁNDEZ 2020.

3. MORIÁBÓL KARA TEPÉBE

Szeptember 8-áról 9-ére virradó éjjel Leszboszon egy időben három helyen csaptak fel a lángok: a sziget nyugati részén Vatuossában és Antoussában, valamint a keleti részén, a Moria falu melletti elhíresült táborban. A *hotspot* befogadóképessége a tűzvészkor 2 757 fő volt, azonban hivatalosan 12 714-en éltek a területén. A lakott rész bőven túlterjeszkedett a kijelölt területen, s mélyen benyúlt a környező olajfaligetekbe. A lángokat a két másik tüzeset miatt megoszló oltói kapacitások és késlekedés miatt nem sikerült megfékezni, Moria teljesen leégett, a lakókat evakuálták.²¹ A gyűjtogatással hat bevándorlót gyanúsítottak meg.²² A tábor – teljességgel használhatatlan²³ – maradványainak felszámolását célzó döntésről nincs információ.

A táborban annak felgyújtása előtt már érezhető volt a feszültség: a 35 azonosított fertőzöttet izolálták, de a teljes táborra vonatkozó karantént nem oldották fel, miközben az országban már nyáron megszűntek a korlátozások. Az elkövetők célja a tábor megsemmisülésével az lehetett, hogy a kormány elrendelje Moria lakóinak átszállítását a félszigetre, ahonnan idővel, az északi határon átszivárogva tovább mehetnek Nyugat- vagy Észak-Európába. Ez a lépés akár a kormány számára is nagy belpolitikai haszonnal járhatott volna, hiszen a leszbosziak megszabadultak volna a mindennapjaikat fél évtizede megnehezítő idegen tömegtől. Azonban ez egyrészt ellenkezett volna a 2016 márciusában a Törökország-EU megállapodás nyomán megszületett gyakorlattal. Ennek lényege, hogy Athén a benyújtott menekültkérelmek elbírálásáig azokat, akik nem tartoznak sérülékeny csoportba, az öt Égei-tengeri szigeten tartja. Másrészt pedig azt az üzenetet közvetítette volna a többi érintett szigeten várakozó migránsnak, hogy a gyűjtogatással el tudják érni céljukat: a továbbhaladást Európa felé. Számoson történt is kísérlet a módszer „másolására”, de a tüzet gyorsan megfékeztek és három gyanúsítottat őrizetbe is vettek.²⁴

Mindezek folytán – a helyieknek természetesen csaldást okozva²⁵ – szeptember 11-ére, Leszbosz székhelyétől, Mitilínitől 4,5 kilométerre északra egy volt katonai lőtérén, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának közreműködésével felépült Moria helyett az új tábor, Kara Tepe 2. (2. ábra) Az addig a szabad ég alatt alvó 11 500 lakó – köztük gyermekek, állapotos nők, idősek, mozgáskorlátozottak stb.²⁶ – többségét, 9 400 főt a 12 ezer férőhelyes új táborba

²¹ GCT 2020c.

²² EKATHIMERINI 2020c.

²³ GCT 2020d.

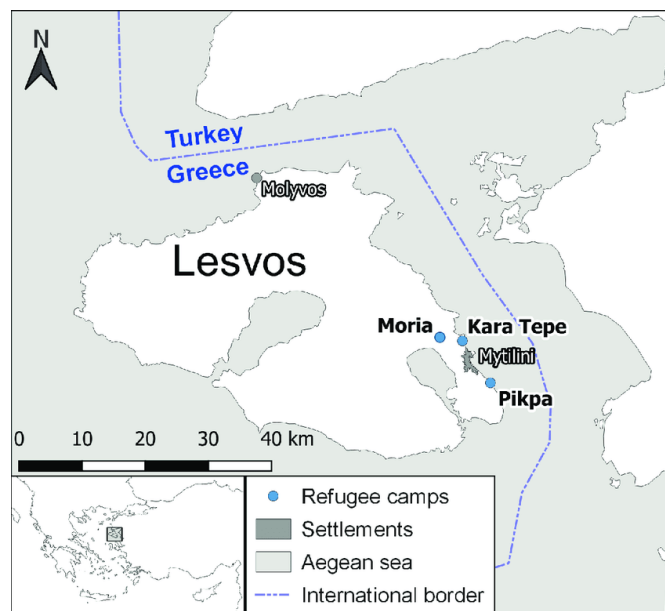
²⁴ EKATHIMERINI 2020c.

²⁵ SPEED 2020.

²⁶ UNHCR 2020a.

vitték. Szeptember 24-i adatok szerint az új *hotspot*-ban 245 COVID-pozitív személy lakott, akiket családtagjaikkal együtt sátrakban különítettek el egy szögesdróttal elzárt területen. A családtagokkal együtt 560 izolált személyről volt ekkor szó.²⁷

Az ENSZ adatai szerint a tábor területén szeptember 24-én 1 100 darab családi sátor és 12 darab könnyűszerkezetes sátor kapott helyet. 555 köbméter kavicsot szórtak a talajra esőzés és villámárvíz kivédésére. 376 latrinát állítottak fel és 6 000 napelemes zseblámpát osztottak szét, melyek mobiltelefonok töltésére is alkalmasak. Október 23-ai közleményében²⁸ az ENSZ a közeledő télre való felkészüléshez kapcsolódó adatokat osztott meg a nyilvánossággal. Eszerint körülbelül 7 700-an laktak ekkor Kara Tepe 2-ben. 2 440 sérülékeny csoportba tartozó személyt a félszigetre vittek át a tűzvész óta, míg 325 embert az ENSZ által fenntartott lakásokban, 406 kísérő nélküli kiskorút pedig ideiglenes szállásokon helyeztek el. 1 352 embert, köztük 321 kísérő nélküli kiskorút más európai országok fogadtak be. 296 sátrat szigeteltek, 376 sátor fapadlót kapott. A betegek száma az egy hónappal korábbihoz képest meredeken zuhant: 33-an voltak csupán karanténban, közülük 27-en voltak igazolt fertőzöttek. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a fertőzöttek valós száma a látencia miatt ennél minden bizonnyal magasabb, ugyanakkor a terjedést fékezhetette a 48 500 darab védőmaszk kiosztása. A téli időjárásra való felkészülés jegyében 34 700 darab hideg elleni védőeszközt osztottak ki a lakóknak (matracokat, pokrócokat stb.).

2. ábra. A három legfontosabb befogadóközpont Leszboszon a tűzvész idején, kék ponttal jelölve. Az ábrán Kara Tepe 1 látható, innen 4 kilométerre északra épült fel Kara Tepe 2, Mitilínitől és Moriától nagyjából egyenlő távolságra

Forrás: JAUHAINEN – VOROBEVA 2020, p. 6.

²⁷ UNHCR 2020b.

²⁸ UNHCR 2020d.

4. A HELYZET 2020. NOVEMBER ELEJÉN

A fentiekből látható, hogy a görög migrációs politika alakításakor Micotákisznak és minisztereinek négy körülményre egyszerre kell figyelemmel lennie, miközben nem várt akadályokkal (világjárvány, tábornemegsemmisülés) is szembe kell néznie. A négy körülmény a következő:

1. A görög választók, különösen a szigeteken lakók a migránsok elszállítását (az európai szolidaritás jegyében) és távoltageését (a hatékony határvédelem jegyében) kívánják.²⁹

2. Az Európai Unió vezetői a migránsok feltartóztatását és távoltageését kívánják, bár továbbra sem a határvédelem tűnik a mindennek felett álló prioritásnak számukra.³⁰

3. Geopolitikai és belpolitikai okokból erőt kell mutatni Törökországgal szemben.

4. Számítani kell arra, hogy a kormány minden erőfeszítése ellenére a nemkormányzati civil szervezetek folyamatos ösztűz alatt tartják majd a kabinetet, kritikáikkal szemben folyamatos védekezésre kényszerítve. Vádjaik megválaszolása – illetve szükség esetén diszkreditálása – folyamatos pluszmunkát adhat a kormánynak (melyet könnyíthet embercsempészetben való bűnrészességük bebizonyosodása³¹).

2020 novemberében két olyan intézkedés is folyamatban van Görögországban, melyet érdemes ezen faktorok tükrében vizsgálni. Az egyik a szárazföldi határkerítés újabb vonalának kiépítése, melyet tavaszra kívánnak befejezni. Ennek hossza 27 kilométer, magassága 4,5 méter lesz. Ez üzenet a görög polgárok, az EU és a Törökország felé egyaránt.

A másik intézkedés a két kisebb leszboszi tábor bezárása. A Mitilínitől 2,5 kilométerre északra található Kara Tepe 1-et – ellentétben frissen felállított nagyobb társával – nem az állam, hanem a leszboszi önkormányzat egyik speciális szerve működteti. Területe 0,5 négyzetkilométer, és egyetlen bejárata van. Körülbelül 1 000 fő lakta 290 darab konténerben, családok és sérülékeny csoportba tartozók. A tábor kisebb területe és kisebb túlszűfolttsága kevesebbet jelent meg a sajtóban, mint a moriai helyzete.³² A PIKPA központ Mitilínitől 5,5 kilométerre délre található. Mindössze 80 x 80 méter területű, korábban gyermektábor volt, a Lesvos Solidarity nevű NGO működteti. A befogadóképessége 100-120 fő, a lakók a tábor faházaiban élnek, sérülékeny csoporthoz tartoznak. 2018-ban helyiek a higiénai viszonyokra hivatkozva kérték a bezárását.³³ A PIKPA bezárása már megtörtént,³⁴ Kara Tepe 1-é december végére

²⁹ GCT 2020b.

³⁰ Az Európai Bizottság új migrációs csomagja, melynek vitája a következő hónapokban fog lezajlani, azt a szemléletet tükrözi, hogy ha migrációs nyomás alá kerül egy tagállam, az áthelyezésekkel kell inkább segíteni rajta, mintsem a határvédelemben nyújtott segítségnyújtással – bár utóbbi eszköz megjelenése kétségtelen előrelépés a korábbiakhoz képest.

³¹ SOULIOTIS 2020.

³² JAUHAINEN – VOROBÉVA 2020, pp. 39–42.

³³ *Ibid.*, p. 42.

³⁴ EKATHIMERINI 2020h.

várható. Az NGO-k mellett³⁵ ugyan az ENSZ is elhibázottnak tartja a két tábor felszámolását,³⁶ a lépéssel a kormány a polgároknak szeretne üzeni: ha kismértékben is, de javul a helyzet Leszboszon.

Szeptemberben a WeMoveEurope és az OXFAM nevű civil szervezetek panasszal fordultak az Európai Bizottsághoz, melyben kérik Görögország migrációkezelési gyakorlatának vizsgálatát és a Bizottság azonnali intézkedését. A dokumentum elemzői szempontból azért érdekes, mert bemutatja a kérdéssel kapcsolatos összes támadási felületet. A két NGO a releváns görög szabályok megsértésén túl az uniós menekültügyi joganyag és az EU Alapjogi Chartájának sérelmére is hivatkozik. A panaszban öt nagyobb csoportra osztják a jogsértéseket: (1) a menedékkérelmi rendszerhez való hozzáférés elégtelensége; (2) az eljárási garanciák megsértése; (3) menedékkérők fogva tartása; (4) nem megfelelő befogadási és őrizeti körülmények; illetve (5) jogtalan és erőszakos azonnali visszatoloncolások (*pushbackek*).

Utóbbiakról a dokumentumban azt állítják,³⁷ hogy ugyan több éve zajlanak már, de idén jelentősen nőtt a számuk és erőszakosabbá is váltak. Visszaautalnak arra, hogy a nyár folyamán az ENSZ többször kérte a kormánytól az esetek kivizsgálását, valamint utalnak a The New York Times és a The Wall Street Journal amerikai napilapok tényfeltáró riportjaira, a Human Rights Watch és az Alarmphone jogvédő szervezetek tárgybeli jelentéseire. Az esetleírásokban kommandósruhába öltözött személyekről van szó, akik egyenruhás hatósági személyekkel hajtották végre az erőszakos visszatoloncolásokat.³⁸ Szó van ezen kívül egy szárazföldi visszatoloncolásról is, melynek állítólag olyan sértettjei voltak, akik 400 kilométerre a török határtól, a Diavata nevű táborban éltek, és akiket a visszatoloncolás előtt megaláztak és megverték.³⁹ Az EU az esetek kivizsgálásával határőrizeti szervét, a Frontextet bízta meg.⁴⁰ Az illetékes miniszter kijelentette: Görögország eddig is ezrek életét mentette meg, állnak a vizsgálat elébe.⁴¹

5. KILÁTÁSOK

Bár az Új Demokrácia még másfél éve sincs hatalmon, a migráció ügyét illetően vitathatatlanul más megközelítést vall magáénak, mint elődje, a Sziríza. A 2019 júliusát megelőző időszakkal szemben a határ védelme nagyobb hangsúlyt kapott és kap, s ebben európai partnerei is támogatják. Örvendetes fejlemény az Afganisztánnal kötött visszafogadási megállapodás,⁴² melynek értékelése még korai lenne. A fő cél azonban változatlan: a földrajzi közelsége miatt rá rakódott

³⁵ EKATHIMERINI 2020i.

³⁶ UNHCR 2020c.

³⁷ WEMOVE EUROPE – OXFAM 2020, p. 40.

³⁸ *Ibid.*, p. 41–42.

³⁹ *Ibid.*, p. 42.

⁴⁰ GCT 2020h.

⁴¹ GCT 2020j.

⁴² GCT 2020g.

terhektől minél inkább szabadulni. Ezért várható, hogy Görögország az Európai Bizottság új menekültügyi csomagjának támogatójaként fog fellépni az európai politika színterein, hiszen az – legalábbis második lépcsőben – szétosztási mechanizmus működtetésében látja a megoldást.

A határvédelem kérdése tekintetében a *pushback*ek alkalmazását illetően olyan politikai vita nyílhat meg, amely elmaradt a hasonló tárgyú N.D. és N.T. kontra Spanyolország-ügyben⁴³ indult per állam általi megnyerését követően. Az azonnali visszatoloncolás, mint az európai külső határok védelmének hatékony eszköze várhatóan azért is téma lehet a közeljövőben, mert azokat az utóbbi hónapokban Ciprus is alkalmazza, mely szintén uniós vizsgálat elé néz.⁴⁴

A kelet-mediterrán útvonal helyzetére a legmeghatározóbb befolyással Törökország bír. A vele szemben kötött görög-ciprusi-egyiptomi szövetség⁴⁵ csökkentheti mozgásterét, azonban nem árt szem előtt tartani, hogy a török vezetés továbbra is bizonyossággal építhet a társadalom Görögországgal szembeni ellenérzéseire.⁴⁶ Ráadásul mivel „nem tudhatjuk, hogy a COVID–19 járvány megjelenése nélkül mennyire romlott volna tovább a görög határon kialakult helyzet,”⁴⁷ azt sem tudjuk, hogy fog-e a jövőben romlani.⁴⁸

Az elmúlt év eseményei is igazolják tehát a görögországi migrációs helyzet összetettségét, mely számtalan kérdést vet fel a közeljövőt illetően is.

⁴³ <https://hudoc.echr.coe.int/spa#%7B%22itemid%22:%5B%22001-201353%22%5D%7D>

⁴⁴ LYRITSAS 2020.

⁴⁵ GCT 2020e.

⁴⁶ PÉNZVÁLTÓ 2020b.

⁴⁷ PÉNZVÁLTÓ 2020c.

⁴⁸ Lásd GCT 2020i.

FELHASZNÁLT IRODALOM

ACAPS (2020): *Greece: Displacement in Lesbos*. 2020.09.22. Forrás: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20200922_acaps_short_note_greece_displacement_in_lesvos_0.pdf (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

CONSTANTINE, Alex (2020): *Greek City Times*, 2020.06.01. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/06/01/illegal-migration-to-greece-comes-to-a-near-standstill/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GCT (2020a): *Evros border fence project to be completed in eight months*. *Greek City Times*, 2020.08.26. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/08/26/evros-border-fence-project-to-be-completed-in-eight-months/>

GCT (2020b): *Greece cannot remain a destination for migrants, says Minister*. *Greek City Times*, 2020.09.09. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/09/09/greece-cannot-remain-a-destination-for-migrants-says-minister/> (utolsó letöltés: 2020.09.09.)

GCT (2020c): *Firefighters fight fire on three fronts in Mytilene*. *Greek City Times*, 2020.09.09. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/09/09/firefighters-fight-fire-on-three-fronts-in-mytilene/> (utolsó letöltés: 2020.09.09.)

GCT (2020d): *Burnt Moria refugee camp is a “garbage dump”*. *Greek City Times*, 2020.10.07. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/10/07/burnt-moria-refugee-camp-is-a-garbage-dump/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GCT (2020e): *Illegal migration to Greece has decreased by 76% compared to the same period last year*. *Greek City Times*, 2020.10.10. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/10/10/illegal-migration-to-greece-has-decreased-by-76-compared-to-the-same-period-last-year/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GCT (2020f): *Cyprus, Greece & Egypt determined to preserve peace and stability in the region*. *Greek City Times*, 2020.10.21. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/10/10/illegal-migration-to-greece-has-decreased-by-76-compared-to-the-same-period-last-year/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GCT (2020g): *Greece and Afghanistan sign memorandum on returning illegal immigrants*. *Greek City Times*, 2020.10.22. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/10/22/greece-afghan-deals/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GCT (2020h): *Frontex launches investigation into alleged illegal pushbacks of migrants*. *Greek City Times*, 2020.10.28. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/10/28/frontex-illegal-pushbacks-migrants/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GCT (2020i): *Turkish soldiers filmed looking for illegal passage into Greece*. Greek City Times, 2020.10.29. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/10/29/turkish-soldiers-greece/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GCT (2020j): *“Greece does not participate in so called push-backs”, says Minister*. Greek City Times, 2020.10.30. Forrás: <https://greekcitytimes.com/2020/10/29/greece-does-not-push-back-migrants/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

GEORGIPOLOU, Tania (2020): *Aegean island residents against closed centers*. Ekathimerini, 2020.02.12. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/249433/article/ekathimerini/news/aegean-island-residents-against-closed-centers> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2019): *Five east Aegean islands reject plan for closed migrant centers*. 2019.11.29. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/246973/article/ekathimerini/news/five-east-aegean-islands-reject-plan-for-closed-migrant-centers> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020a): *Clashes break out on islands over new migrant camps*. 2020.02.24. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/249905/article/ekathimerini/news/clashes-break-out-on-islands-over-new-migrant-camps> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020b): *Sixty-two people injured in clashes over closed island camps*. 2020.02.25. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/249966/article/ekathimerini/news/sixty-two-people-injured-in-clashes-over-closed-island-camps> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020c): *Authorities struggle to bring migrants into temporary camp after fire*. 2020.09.16. <https://www.ekathimerini.com/257025/article/ekathimerini/news/authorities-struggle-to-bring-migrants-into-temporary-camp-after-fire> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020d): *Greece finalizes plan to build wall on border with Turkey*. 2020.10.19. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/258237/article/ekathimerini/news/greece-finalizes-plan-to-build-wall-on-border-with-turkey> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020e): *104 refugees relocated from Athens to Hannover*. 2020.10.22. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/258357/article/ekathimerini/news/104-refugees-relocated-from-athens-to-hannover> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020f): *Gov't pressing ahead with migrant camps plan*. 2020.10.24. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/258455/article/ekathimerini/news/govt-pressing-ahead-with-migrant-camps-plan> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020g): *Frontex to investigate reports of pushbacks at Greek-Turkish border*. 2020.10.27. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/258537/article/ekathimerini/news/frontex-to-investigate-reports-of-pushbacks-at-greek-turkish-border> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020h): *Migrants transferred out of PIPKA on Lesbos*. 2020.10.29. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/258600/article/ekathimerini/news/migrants-transferred-out-of-pipka-on-lesvos> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

EKATHIMERINI (2020i): *NGO condemns evacuation of refugees from Lesbos' PIKPA camp*. 2020.10.30. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/258630/article/ekathimerini/news/ngo-condemns-evacuation-of-refugees-from-lesvos-pikpa-camp> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

HERNÁNDEZ, Joel (2020): *Greece Struggles to Balance Competing Migration Demands*. Migration Policy Institute, 2020.09.25. Forrás: <https://www.migrationpolicy.org/article/greece-struggles-balance-competing-migration-demands> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

JAUHAINEN, Jussi S. – VOROBÉVA, Ekaterina (2020): *Asylum seekers and migrants in Lesbos, Greece, 2019-2020*. Department of Geography and Geology at the University of Turku, 2020.03. Forrás: <https://www.researchgate.net/publication/340051069> *Asylum seekers and migrants in Lesbos Greece 2019-2020* (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

LYRITSAS, Loukianos (2020): *Refugee pushbacks by Cyprus draw attention from EU, UN*. DW, 2020.09.16. Forrás: <https://www.dw.com/en/refugee-pushbacks-by-cyprus-draw-attention-from-eu-un/a-54908678> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

NAFTEMPORIKI (2019): *Mitsotakis: Greece now facing migration crisis on eastern sea borders*. 2019.10.04. Forrás: <https://www.naftemporiki.gr/story/1520748/mitsotakis-greece-now-facing-migration-crisis-on-eastern-sea-borders> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2020a): „Kapunyitási pánik”? – Törökország ismét a migrációs és menekültválság középpontjában. Gyorselemzés 2020/03. Migrációkutató Intézet, 2020.03.02. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/03/20200302_kapunyitasi_panic_gyorselemzes_penzvalto_nikolett.pdf (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2020b): *Mit gondolnak a törökök a török külpolitikáról 2020-ban? – A Kadir Has Egyetem közvélemény-kutatásának eredményei*. Elemzések 2020/20. Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, 2020.07.01. Forrás: [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2020_20_Mit_gondolnak_a_torokok_a_torok_kulpolitikarol_\(Penzvalto%20N.\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2020_20_Mit_gondolnak_a_torokok_a_torok_kulpolitikarol_(Penzvalto%20N.).pdf) (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2020c): *Az Európai Unió és Törökország 2016. márciusi migrációs nyilatkozatának négyéves mérlege*. Horizont 2020/17. Migrációkutató Intézet, 2020.08.12. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/08/20200812_HORIZONT_17_penzvalto_nikolett_az_europai_unio_es_torokorszag_2016_marciusi_migracios_nyilatkozatanak_negyevos_merlege_elemzes.pdf (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

SOULIOTIS, Yannis (2020): *Operation points to NGO smuggling role*. Ekathimerini, 2020.10.04. Forrás: <https://www.ekathimerini.com/257683/article/ekathimerini/news/operation-points-to-ngo-smuggling-role> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

SPEED, Madeleine (2020): *On Lesbos, locals and migrants fear 'another Moria'*. Politico, 2020.09.17. Forrás: <https://www.politico.eu/article/on-lesvos-locals-and-migrants-fear-another-moria-migration-coronavirus-greece/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

STAMOULI, Nektaria – HERSZENHORN, David M. (2020): *EU leaders deploy to help Greece seal Turkish border*. Politico, 2020.03.02. Forrás: <https://www.politico.eu/article/eu-leaders-deploy-to-help-greece-seal-turkish-border/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

TÓTH Klaudia – VARGHA Márk (2020): *Változó mintázat a közép- és nyugat-mediterrán migrációs útvonalakon*. Horizont 2020/18. Migrációkutató Intézet, 2020.09.17. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/09/20200917_HORIZONT_18_toth_klaudia_vargha_mark_valtozo_mintazat_a_kozep_es_nyugat_mediterran_migracios_utvonalakon_elemzes.pdf (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

UNHCR (2020a): *UNHCR shocked by fires at Moria asylum center, ramping up support for affected asylum seekers*. 2020.09.11. Forrás: <https://www.unhcr.org/news/briefing/2020/9/5f5b3a774/unhcr-shocked-fires-moria-asylum-center-ramping-support-affected-asylum.html> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

UNHCR (2020b): *Greece Update. Moria Fire Emergency*. 2020.09.25. Forrás: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GREECE%20FLASH%20UPDATE%20-%20MORIA%20FIRE%20EMERGENCY%20-%2025Sep2020.pdf> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

UNHCR (2020c): *A month after Moria fires, UNHCR warns of worsening conditions ahead of winter*. 2020.10.09. Forrás: <https://www.unhcr.org/news/briefing/2020/10/5f80111c4/month-moria-fires-unhcr-warns-worsening-conditions-ahead-winter.html> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

UNHCR (2020d): *Greece Update. Moria Fire Emergency*. 2020.10.23. Forrás: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/RBE%20Greece%20UPDATE%2023%2010%2020%20V3.pdf> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

UNHCR (2020e): *Operational Portal – Refugee Situations – Situations – Greece*. 2020.11.02. <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179> (utolsó letöltés: 2020.11.02.)

VÁLASZTÁS (2015): *Υπουργείο Εσωτερικών. Εθνικές Εκλογές Ιανουάριος 2015*. A 2015-ben tartott görögországi parlamenti választások hivatalos eredménye. Forrás: [http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2015a/v/public/index.html#%22cls%22:%22main%22,%22params%22:{}",](http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2015a/v/public/index.html#%22cls%22:%22main%22,%22params%22:{}) (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

VÁLASZTÁS (2019): *ΥΠΟΨΗΦΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ. Εθνικές εκλογές – Ιούλιος 2019*. A 2019-ben tartott görögországi parlamenti választások hivatalos eredménye. Forrás: <https://ekloges.ypes.gr/current/v/home/> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

WEMOVE EUROPE – OXFAM (2020): *Complaint to the European Commission Concerning Infringements of EU Law by Greece*. 2020.09.22. Forrás: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Complaint%20to%20the%20European%20Commission%20concerning%20infringements%20of%20EU%20law%20by%20Greece%20on%20behalf%20of%20WeMove%20Europe%20and%20Oxfam%20International%20C%2022%20September%202020.pdf> (utolsó letöltés: 2020.10.30.)

HORIZONT

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Lektorálta: Janik Szabolcs

A borítókép forrása: Hölvényi Kristóf

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik,
és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Vargha Márk, 2020

© Migrációkutató Intézet, 2020

ISSN 2677-1780